

ᐃᑦᑕᑦᑕᑦᑕᑦ ᐃᑦᑕᑦᑕᑦᑕᑦ
ᐃᑦᑕᑦᑕᑦᑕᑦ

NUTAQQANUT INULRAMIRNULLU
UGAQTIKHAANIK

REPRÉSENTANT DE
L'ENFANCE ET DE LA JEUNESSE

REPRESENTATIVE FOR
CHILDREN AND YOUTH

Titiraqavua 488, Iqaluit, Nunavut X0A 0H0 | 867-975-5090 (1-855-449-8118) | contact@rcynu.ca | www.rcynu.ca

---

Tukhiutaujuq uvunga Maligaliqiyikkut Havakviata haffumani Ilagiiktunut Maligarnut Qimilruutingat

August 13, 2021

Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu, Uvanga quviahuutigijara ilaliutiginiarapku tukhiutaujuq uvunga Maligaliqiyikkut Havagviata qimilruutingat uumani Nunavutiup ilagiiktunut maligat: una *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq*, una *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* unalu *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq*.

Una tukhiutaujuq titiraqhimajuq Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) ilitturnaqhunilu ukunangat Kuin Nunangani *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*¹, hilarjuatigut inungnut pijunnautingit angrutaat turaaqhimajaujuq pijunnautingit inulrammiinut unalu munarijaujullu kavamait ikajuinnaqtangit pijunnautingit. Kanata, atiliuqhimajaat Kuin Nunanganit *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*, angruqhimavlutik munariluniuk nutaqqanut pijunnautingit, ihuaqhiivlugit tamainnut maligautingit kavamanut, ilagijaujullu Nunavut Kavamangit, apluliurlutik ilagijaujuq nutaraq ilikkuinnaanit pijunnautingit maligautigut ikajuttariami inulrammiinut.

Hamna munarijakhaat havagviga tamaat hailijakhautikhangit pidjarikhigiami nakuuqpiagtumik pijumajainnit inulrammiinut pijunnautingillu hivulliujuq tamainnut kavamangit iniliurvikhangit. Una Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) talvuuna kiuvikhaliuqhutik uvunga Maligaliqiyikkut Havakviat ikajuqhugillu inulrammiinut pijunnautingit atauttimuurlugit maligautigut havaavut kiuvikhaliuriami nutaqqanut inulrammiinut-ilagijaat maligautigut, malikhugu ilangani 3 haffumani *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat Inulrammiinullu Maligaaq*.²

Una tukhiutaujuq uqaffaarmijaat apiqhuutaujut naunaiqhimajaat Maligaliqiyikkut Havakviata titiraakhaq atiliuqhimajuq uvani Imaruqtirvia 8, 2021 mi, titirattiaqhimajuq ukunangalu Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) kiuviniit ilagijaujut ataaniittut.

1. Qanuq nalunangittut ilvit ukunangat Nunavutiup ilagiiktunut maligautingit unalu ilagiiktunut maligaliqijikkut mikhaagut?

Kangiqhihimajavut Nunavutiup ilagiiktunut maligautingit maligaut unalu ilagiiktunut maligautaat iniqhimaittut.

Avaliqanngittuq niplautiqattaqtuq ikajuqtigiiktut ilagijauvaktut qaffiujuq ikajuqtangit ilagijaat ilagiiktunut maligautigut qanurilinganingit ilagijaujut ikajuqtut uvangat Nunavut Kavamangit uuminngaluuiniit Maligautigut Ikajuqtunut Katimajit:

- i. Una Inuliriyikkut Havakviat tighimavagaat nutaqqanut angajuqqaamingnit haffumani nutaqqanut ikajurahuaqtangit ihumaaluutinut. Una Inuliriyikkut Havakviat ilauhimaittut nutaqqanut aallat angajuqqaangit, nunaqaqtunut ahinit kihimi atauttimit munarivagaat apiqhuinigut malikhugit taamna angajuqqaat aallaunngittumik munarilaaraluaqtangit.
- ii. Una angajuqqaangugaluaqtuq kihimi pamijuittangit nutaqqanut munaqhiijut ihumaaluutaujut uvunga Inuliriyikkut Havakviata. Una Havakviata ihumagijaujut qanuriliuqhimajuq talvauvluni “pamiqtakhauniq ajuqhautiniq” kihimi qimilruqtauhimaittut hamna ihumaaluutaujuq kihimi Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) ilauqatauliramik.

- iii. Angajuqqaangujuq ahinut nuuhimajuq haffumannat ilagiiktunut aimavingat katimahuiramik. Una nutaqqat turaarvigijaat angajuqaangit ukunangat nutaqqanut tigujaununut ihumaaluutingit, talvanngat uqaqhugit ihumaaluutingit Inuliriyikkut Havakviata. Taimaattauq, Inuliriyikkut Havakviata ihumaliuqhutik hamna “pamiqtakhauniq ajuqhautiniq”. Una angajuqqaq talvanngat turaarvigijaat Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO). Havakpikput ikajuqhutik ilagiiktunut ikajuqtaujumajut ilagiiktunut ikajuqtaunirnut taamna ihuinaaq ihuaqhijauvluni.
- iv. Una angajuqqaq turaarvigijaat Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) ikajuqtaujumajuq niriugivluniuk maligautigut ikajuutikhangit haffumani nutaqqanut ikajuutikhangit. Havakvikput havaqatigivluniuk angajuqqaq katimaqatigijumavluniuk maligautigut ikajuutikhangit.
- v. Una angajuqqaq ihahimavluni uvunga Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) ikajuqtaujumavluni ilagijaanit pamiqtakhaujuq nutaqqamingnit. Una angajuqqaq angiqhimavluni havaqatigijaami ukunani Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) tukhiutivluniuk maligautigut ikajuutikhainit haffumani pamiqtakhaunirnut kihimi havakvikput turaaqhimangittangit katimataaqhutik.

Iluniittut havakvikput ikajuutauniq piliriakhaq, taja akiharnaqtumik piqanngittugut katilviuhimajut uvunga *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq*, una *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq*, una *Katuhiqhiqhijumajut Maligaaq*, uuminngaluuniit ilagijaujut ikajuutikhangit.

2. Qanuq ihumagijatit haffumani tadjat atuqhimajaat ilagiiktunut maligautigut Nunavut iluani?

Una Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu (Havaktiuyuuq) ilagijuitaat maligautigut katimajiita auladjutaunngittunilu munarijakhaunngittangilluuniit ilagijaujut ahinut uqaqtakhaunngittut ilaqatigiiktut, haffuminngat avvautigijut. Hivuani, Havaktit auladjutiqanngittut qimilruriami maliktakhaat, ihumaliugait, uuminngaluuniit qinngijaujukhat apiqhuivingmi, apiqhuiji, uuminngaluuniit nunalingni apiqhuiji. Una Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO)'p havaangit hivunigijaat pidjarikhinahuaqhugit nutaqqat inulrammiillu tunijaujut ikajuutikhangit uvanngat Nunavut Kavamangit tikinnahuarlugit pijumajainnit ikajurlugillu pijunnautingit.

Uvani naunaiqhijumajaujut kiuvikhangit Apiqhuutaujuq #1, una Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO)'p qaujimajangit ihumagijaujut ihumaaluutaujut haffumani ilagiiktunut maligautigut ilagijaat ikajuutikhangit ilagijaujut Nunalingnit Inuliriyikkut Havaktit Havakviata Ilagiiktunut Inuliriyikkut uuminngaluuniit Maligaliqijit Maligautigut Ikajuutit Katimajit. Una Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) hivitujumik ikajuqhimainnaqtangit Maligaliqiyikkut Havakviata qimilruujaqtangit atuqhimainnaqtangit ilagiiktunut maligautigut ihuarijamingnit uplumimut hakugikhiivlutik maligautingit ikajuutikhangillu kangiqhittariami pijumajainnit nutaqqanut, inulrammiinut, ilagiiktunullu.

3. Qanurli ihuarijauva ilvit mihiktatit ilagiiktunut maligautigut kiuqattaqpat ilagiiktunut ajuqhaliraangata?

Iluani atauhiq ilagijaujuq qulaaniittuq, ilagiit haffumani Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) ilitturnaqtuq ajurnaittumik ikajuqtauvlutik ikajuutikhanut. Kihiani, angiqhimajaujut hamna ilitturnaqtut ilihimajavullu ilagiiktunut maligautingit iniqhimaitpat, niplautilimaittavut ihuarijaujunut ilagiiktunut maligautigut mikhaagut.

4. Hup aallannguqtihimajukhat tautugumavigik iluani ilagiiktunut maligautigut maligautiniittut?

Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq

Una *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq* kiuviniit nutarannuanut nutaqqanulluuniit naahautingit ilanganit maligautigut iluani. Maligautaanit uvani ilainnaanit 7(2), nutarannuanut inikhautiqaqhutik itirnahuarumik aimavingnut maliktakhaat havaanut, haffuminngatut angirutaanit ilagijaujut najurviqatigiiktut, katimahuirumik pamiqtauhimajunulluuniit, uuminngaluuniit katuhiqhirmigut maliktakhaat, atiliuriiqhimajuq angirutaanit haffumani apiqhuinirnut. Ilainnaa 36, uqaqhimajaujuq avvautigiikhimajukhat amiakkungit ilagiiktunut nanminiqutainit, turaaqhimajaujut apiqhuijinut aallaunnaqtuq ilitarijauniaqqaluuniit aippangit pivikhaanit naammagijaulimaittuq taimailiuriami ihumagilugulu qaffiujut tuluqtautiningit. Hamnavluni tuluqtautigijaujuq pijumajainnit haffumani nutaqqanut aippaqaqtunut unalu maniliqinirnut munarijakhaujut ilagijaujut munaqhaujut pamiqhijangillu. Ilainnaanit 55(3) kiugiaqaqtuq hamna, ihumaliurahuaraangat qanurli maligautiliurnahuariami haffumani puqtuhijaujuq pijumalluaqtaat haffumani ilagiiktut aimangit, apiqhuijut ihumaliugait hamnaujut arvinilik ilitturvikhangit, malruk ihumagijaullarijaat “nakuuqpiqatutumik pijumajainnit haffumani nutaqqanut ihuigijaat” unalu “pimmarluktittiniq malikhimajaat uvannat aipparijaanit pinirluutijaat aipparijaanit nutqaangilluuniit.”³ Iluani ilainnaanit 58(3) haffumani maligautaanit, una niruaqtuijuq ihumaliuqpaktuq nalaumattiaqtumik pigiangani”.⁴ Ilainnaa 59 uqaqhimajuq hamna apiqhuijumi taimaa pittailinahuaqtuq malikhimajakhaat inungnut nutarannuanut nuliarnahuaqtuq, kuinginnaqtittinahuaqtuq, inuglugijaujuq nutaqqanut uvani tukhiqtuqtuq maligautitigut pamiqhiinirnut, uuminngaluuniit tuhagakhaunirnut, kihimi malikhimajaujuq ilaliutigijait. Kinguani, ilainnaanit 63(3) uqaqhimajuq hamna inulrammiujuq aippaunniqtuq taimaa tukhiutgilaaqqauk apiqhuijinut ilahimaittumik tuglirijaat ilannaa kiuhimalaaqtangillu pamiqtiittumik *tikkuaqtauhimajuq munaqhiivluni nutaqqanut apiqhuivingmi*, ihuaqpiqatutumik pitquijut inulrammiinut aipparijaujuq munarnahuaqtaat inmingnut pivallianingit ilagijaujut *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq*.

Iluani atuqhimajaat *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq*, una inulrammiq katuhiqhirmajuq tikihimaittumik ukiunganit 19 ilitturnaqtuq ilaulaaqhuni katuhiqhirmiq maliktakhainit humiliqaak *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq* huli malikpagaat inulrammiit katuhiqhiriama.

Aturahuaquniq #1: Una Havakviata Maligaliqiyikkut ihuaqhihimajaat *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq* turaaqhimalugu ikittumik ukiukhamut ilaulaariangani kutuhiqhiniirnut maliktangit 19 nit ukiuqaqtukhaujuq.

Una ilainnaat haffumani *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq* niplautigihimajangit inulrammiinut nutaqqanulluuniit ilitturnaqtuq ikajuqhimajaat nutaqqanut pijunnautingit turaaqhimajaujut uvani Kuin Nunangani *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*. Tahapkuat nutaqqanut pijunnautingit ilagijaujuq Nakataq 3 mi, hapummijaujuq nakuuqpiaqtumik pijumajainnit nutaqqanut; Nakataq 12, una pijunnautingit ihumagijakhaanit tuhaumajakhaat malikhimajakhaattaq; una Nakataq 19, pijunnautijakhaat hapummijaujukhaq uvannat tamainnit aallatqiingujut pimmarluktittijut pamiqtauhimajullu. Una *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq* iluaniittut ilaliutikhangit hapummijaujuq nutaqqanut inulrammiinunullu uvani atuqtumi ilitturvikhangit, unalu aallannguqtauhimajut uqariiqhimajaujut Maligaaq taimaa atuinnaqtakhaat hakugikhijukhaujuq hapummiviingit.

Aturahuaquniq #2: Hamna Havakviata Maligaliqiyikkut qaliriiqhimajukhaq una *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq* ukuninngat kavamarjuangat *Katuhiqhiruiqhimajuuq Maligaaq* pittiqhugit ilainnaat maligautitigut uqaqhimajuuq aipparnut ikajuutikhaq.

Aturahuaquniq #3: Hamna Havakviata Maligaliqiyikkut ihuaqhijakhaat ilangani 58(3) haffumani *Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq* kiugiami akuniujukhaq uqarvigilugit nutaqqanut ihuaqhainahuarliraangat ihumaliuqtakhaat malikhimainnaqtakhaat nutaqqanut nakuuqpiaqtumik pijumajainnit.

Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq

Ikajuqtauhimajut nautkaqtitauniq

Iluani atuqtumik ilingajuq, una *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* niplirutaittuq maligautaanit angajuqqaangujuq nutaqqanut nauhimajaujut ikajuqtauvlutik nauvikhaujut, ilagijaujut himmiqtauhimajut. Ilaqatigiingniq 2(1) unalu (2), iluani ilainnaa I haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq*, uqaqhimajut inuk nutararnut “nanminirijaujukhat angajuqqaangit” uuminngaluuniit hamna tiguaqtauhimajut maliktakhaat haffumani *Tiguaqtaunirnut Maligaaq*. Una *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* ilaliutihimaittuq aallaunngittuq pamiqtauhimajuuq ilaliutikhangit ihumaliuqtakhangillu humiliqaak ikajuqtauhimajut nautkaqtuhimajut, inuuhirumik, himmiqtauhimajuuq, unalu aallat ihuaqhihauhimajut.

Hamna nakuuqpiaqtumik pijumajainnit nutaraq inuuhimajuuq taimaa ihuaqhiriiqhimajaujuq maligautigut pamiqtakhaat aulapqahimajaat kinguvaqtittihimaittumik. Una ilagijaujut ajurnanngitpiaqtumik unalu maligarnut ilitturnaqpiaqtumik, pidjarikhihimalugillu nalaumattiaqtumik inuit auladjutiqaqtut pigiaqaqtut munarijakhaat nutaqqangit taimaa pijumalluarijaat ihumaliuqtakhaat, uuminngalu munarijakhaat ilaliutilugillu pittiariniq, ikajuutikhangit, unalu hapummivikhangit. Nutaqqat inuuhimajut kiujujuq ikajuqtauvlutik nautkaqtitauhimajut taamna aviriittiaqhimajumik ilitquhiqaqtukhaujuq aahiit nutaqqait

maligautimiittuq Nunavutiup ilagiiktunut maligautaujuq unalu ikajuqhimajakhaat aallaunngittumik hapummivikhangit.

Ikajuqhugit nauvikhainnit ajurnaittut uvunga aadjigiiktunut aippaqaqtunut ilikkuuqhimajut (LGBTQ2S+), uiqanngittut nuliaqanngittulluuniit angajuqqaangujut, tahapkuallu ilihimattiaqtaat nutaraqalimaittut. Iluani aahiit Kanatamiunut atanniqtuiningit, apiqhuivakhutik inuglugijaujut maligautaaniittuq uvani *Kanatamiunut Auladjutaavlutik Pijunnautingit (Piqujarjuaq)* pittiarahuaqtangit aadjigiiktut-aippaqatigiiktut irniuqhimajut nautkaiqatigiikhutik ikajuqhutik aadjigiinngittut uvannat aahiit aippaqatigiiktut pittiaqhugit angajuqqaangujut unalu inuuvingit atiliuqhimajangit. Aallaunngittunilu, malikhimaittangit turaarvigijaangani akuniujut nutaqqanut nauhimajut uvuuna ikajuqtauhimavlutik nautkaiqatigiikhutik taimaa inuglugijaulaaqhutik malikhugit hamna *Inuujunut Pijunnautingit Maligaaq* uuminngaluuniit *Piqujaaq* tugligijaujuq nutaraup ilagiiktunut ilitquhiita.

Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq

Una aallannguqtirniit hamnavlutik kavamarjuangujuq *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq*, taamna atuliqtauliqqauk ukiumi atulihaaqtilluni, talvuuna maligautiliuqhugu kiunnaqtumik nutaqqanut pijumajainnit ikajuqhugit nakuuqpiactumik pijumajainnit, atuqhutik nutaqqanut-hivunigijaat taidjuhiit, unalu turaaqhugillu ilagiiktunut pimmarluktittiniq.⁵ Una aallannguqtiqtauhimajut ilagijaujut kiugiaqaqhutik apiqhuinirnut ihumaliurlutik kihimiinnaq una nakuuqpiactumik pijumajainnit nutararnut ihumaliurahualiraangat pamiqtiunirnut unalu turaarvikhangit maliktakhaat, hivullitigijaat nutarap hivuranairvikhangit, inuuttiarniq qaanganiittut tamainnut aallat ihumaliuqtakhangit, haffuminngatut malruujuk nakuuqpiactumik pijumajainnit ilitturvikhangit taamna ihuuluutaulaaqtut. Una *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* hivitujumik pilimmakharluarilaaqtangit ingilrutikhangit haffumani nutararnut ikajuutikhangit, naigililaaqhugulu nutararnut kaaktailinirnut.

Hamna Maligaliqiyikkut ilihimajaat, kavamarjuangata *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* atuinnaqtangit katuhiqhiqhimajut ilagiiktunut avingnahuaqtut, hamna nunallaangit *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* atuinnaqtangit katuhiqhiqhimaittut/aippariit ilagiiktunut avingnahualiraangat. Una *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* uqaqhimajuq nakuuqpiactumik pijumajainnit nutararnut ihumagijauvlutik qaffiuningit qaliriiqhimajut ukunannat malruk ilagijaujut maligautingit hivunigijaujut. Kihiani, aadjigiinngittut; haffuminngatut, una *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* unalu *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* aadjigiiktumik taidjutiqaqhutik ihumaliugainit nutaqqanut pitquhingit, uqauhingit, unalu inuuttiarningit pamiqtauhimajut uuminngaluuniit katilviuhimajut ihumaliuqhutik nakuuqpiactumik pijumajainnit, kihimi una *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* hivuani ilikkut uqaqhimajuq ilagijaujuq nutaqqanut “Nunaqaaqahimajunut pamiqtauhimajuq pitquhituqangillu”.⁶

Una *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* aallannguqtiqtauvlunilu tukiliutait “ihumaliuqtakhangit unalu angajuqqaangujut-hulidjuhiit” uvannat “munarijaujut”, unalu “angajuqqaangujut-hulidjuhiit” hamnaunngittuq “inikhaat”, hamna ilagiiktunut maligautinga ilitturnikhangit nalunaiqtauhimajuq

ikajurnaqhuni naiglivalliavakkamik angajuqqaangujut ajuqhautingit ikajuutauvlunilu nakuuqpiagtumik pijumajaanit nutaqqanut.⁷

Una *Katuhiqhiriqhijimajuq Maligaaq* kinguani niplautigihimanngittangit ilagiiktunut pimmarluktittijut tadja ilagijauliqhuni hivitujumik tukiliutigijaat haffumani ilagiiktunut pimmarluktittijut tutqiqhimajaujurlu hamna ilagiiktunut pimmarluktittijut ihuinaaqtitauungittunut ihuinaarniagut katilviuvlunilu tukiliutaanit haffumani ilagiiktunut pimmarluktittijut uvani Maligaaq. Una *Katuhiqhiriqhijimajuq Maligaaq* kiuqaqhunilu hamna apiqhuijinut ihumaliuqhijimajaat ilagiiktunut pimmarluktittijut ihumaliurahuaraangat pamiqhiivlutik hannaijariiqhimajut unalu nutara’p ihuarijamingnit pijumagaangat. Hivuvani, apiqhuijinut ihumaliuqtakhaujuq aahiit piliriakhaanit maligiaqaqtangilluuniit ilagijaujut aallat ilauhimajut ikajuqtut; haffuminngatut, atauhiq ikajuqhijimajut maligiaqaqtangit haffumani ihuinaarniraqtauhimajuq apiqhuijinut. Tahapkuat aallannguqtiqhijimajut ihumagijaujukhat malikhijimajait turaariami ilagiiktunut pimmarluktittijut, ihumagilugillu avvautihimajukhat taamna hivuuranaqhilaatuq aippagiit pimmarluktittinirnut.⁸ Kinguani tikkuahijimajavut uvunga Maligaliqiyikkut Havakviata,^a nutaqqat najuqhijimajut aimavingmit pimmarluktittijaunnginnaqtut hamna tautukhutik:

- Angiklivalliajuq hivuuranarninga ajuqhautihimajut pimmarluktittinirnut inmingnut;
- Hivitujumik hivuuranarningit angiklijuummipiaqhuni ulurianaqhuni timingnut, ihumamikkut, inuuhirnullu pivallianirnut;
- Angiklijuummiqhuni itquumajuq ihuuluutaujuq pimmarluktittinirnut inirniinut, ajuqhaqhijimajunut uuminngaluuniit ajuqhapkaijunullu.⁹

Ilitturnaqtuq qanurilingagaangat puqtuhilaarmat humiliqaak angiqatigihimajut nutaqqanut hapumminahuaqtangit auladjutigijaat unalu ilagiiktunut maligautigut auladjutaujut, imailiurnirumik ihuinaarniraqtaugumik nutaraq pimmarluktittijut avvautiliraangamik aippariik. Una *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* uqaqhijimajut takukhaqaliqqat haffumani “pimmarlupkaijut” taimaa “kinguani ihumaliuriaqaqhutik” apiqhuijinut ihumaliurahuaraangamik ihuarivikhaanit nutararnut, inuuplu kinguani qanuriliurninga ihumaliulaaqtaat apiqhuijinut ihumaliurumik ihuarijamingnit taimaa pamiqtittialaarnahugijaujuq. Ilainnaatigut 16(4) haffumani *Katuhiqhiriqhijimajuq Maligaaq* ikajuqhijimajaat apiqhuijinut ajurnanngittumik atiliurniq tuluqtautijunut ilagijaujut ilagiiktunut pimmarluktittijut malikhugu apiqhuijinut ihuaqpiagtumik ihumaliuqtakhaat nutararnut. Hamnaujuq tuluqtautihimajaat “huuplikiaq inuuttiarniq uuminngaluuniit ihuinaarniraqtauhimajut auladjutigijaat, maliktakhaat, qanuriliurniq, malikhijimajangilluuniit nalaumahimajuq hivuuranaairutaanit, ajurnaittumik unalu inuuttiaquvlugu nutaraq.”¹⁰ Una tainiit haffumani *Katuhiqhiriqhijimajuq Maligaaq* ilitturnaqtuq hivitujumik apquhiukhaat pittiqhugu pidjarikhinahuaqhugit apiqhuijinut ihumaliuqtamingnit nutararnut hapummijakhaat ihumaliurnahuaraangata kinali pamiqtakhaat uuminngaluuniit inikhautikhangit nutararnut hamnaunngittuq “qanuriliuqhijimajuq pimmarlupkarniq”.

---

^a Una Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu’p lidjirurvia 2021 mi tuhagakhaujuq uvanngat *Ilagiiktunut Ajuqhaqtailijut Maligaaq*.

Hamna Maligaliqiyikkut Havakviata nalunaiqhimajaat titiraakhanut titiraqtauhimajuq uvani Imaruqtirvia 8, 2021 mi, Nunavutiup atuqhimajaat tadsa ilagiiktunut maligautingit turaaqhimaittut ahinunngaffaarumik, kihiani tadsa atuqhimajaat haffumani *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* atiliuqtauhimajuq piliriakhanut angajuqqaq ahinut nuuttumagumi nutaraalu. ^b

Aturahuaquniq #4: Tutqittiaqhimalugulu ilagilugu malittiaqhimajaat uvunga Kuin Nunangani *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat* hivunikhautikhauluni aulattittinirnut unalu uqaqhimajakhaat haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq*.

Aturahuaquniq #5: Maligaliqiyikkut ilagijaaqhimajaat *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* ilaaqhimaluniuk ilaliutikhangit ihumaliuriangani angajuqaangujuq hulijunit ikajuqhimajaat nautkaqhijut inuuhiraumik, nautkaiqatigijaat ikajuqhugit aahiittauq hannajariiqhimajut.

Ilahimagamit kiunnaqtuq haffumani Aturahuaquniq #5 tautuktakhaujuq hivunikhautikhaq hamna ihuaqpiagtumik pijumajaujut nutaqqanut inuuhimajut haffumani hannajariiqhimajut qulaaniittukhaq. Inuup hivunigijaat nutaranigumik angajuqqaq hivulliutijaujukhaq ihumaliuriangani angajuqaangujuq, inuglu nanmirijaanit pivikhangit atuqhutik ikajurahaqhuq nautkainahuaqatigiiktut ihumagijakhaunngittut angajuqaangujuq nutararnut taimaitukhaujuq kihiani. Maligaliqiyikkut ihumagijakhaujuq pilimmakharlutik maligautiittumik piliriakhaq aulapkainahuarumik angajuqaangujuq ihumagilugit taimaa angajuqaangujuq apirijakhaunngittut. Uuktuutigijangit inuuhinga atiliuqhimajaat atuqattaqtakhaujut nutaamut ilaliutaujut angajuqqaangujut.

Aturahuaquniq #6: Maligaliqiyikkut qaliriiqhimajaat *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* ukunangat kavamarjuanut *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* ihumagilugit ikajuqhimajaat nakuuqpiagtumik ihuarijamingnit nutaraq.

Aturahuaquniq #7: Maligaliqiyikkut qaliriiqhimajaat *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* ukunangat *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* ihumagilugit ilagiiktunut pimmarluktittijut ihumaliuqtakhaanit.

Aturahuaquniq #8: Maligaliqiyikkut ilahimajaat *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* aturlugit nutararnut-hivunigijaanit tukiliutaanit tadsa atuqhimajaujut uvani kavamarjuanganut *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq*.

Aturahuaquniq #9: Maligaliqiyikkut qaliriiqhimajuq *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* ukunangat kavamarjuangat *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaaq* ihumagilugit ilainnaat haffumani maligautimit uqaqhimajut nutararnut ikajuqhimajut.

---

^b Nuuffaaqtinnagu inmi nutararluniit, kinaliqaak angajuqaangujuq pamiqtuijuq munarijangilluuniit ihumaliuqtunut ilaliutijakhaat nalunaitkutarmik 60 nit ublunganit nuuffaaqtinnatik kinaliqaak aahiit inuk angajuqaangujuq pamiqtuijuq, munarijakhalik ihumaliuqhimalugit, turaarvigiluuniit nutararnut. Una nalunaitkutaq ilagijakhaat niriugijakhaat ublunganit nuuffaaqtut, turaarutaata nutaangujuq aimavikhaq turaarutaata naunaitkutaq, uuminngalu tukhiqhimajaat qanuq uuktuqattarijaat angajuqaangujuq pamiqhijuuq, ihumaliuqtakhaanit munarijakhaat, uuminngaluuniit turaarvikhangit.

Aturahuaquniq #10: Maligaliqiyikkut turaarutaa nuuffaarnirnut uvani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaq* qaliriiqhimajuq ukunanngat nuuffaarniagut turaaqhimajajuq uvani kavamarjuarnut *Katuhiqhiruiqhimajuq Maligaq*.

Nakataq 12 haffumani Kuin Nunangani *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat* uqaqhimajuq kinaliqaak nutaraq ihumaliuqhimajuq pijunnautaa uqaqhimajaat ajurnaittumik tamainnit ihumagijaujukhat ihuiluutauniarumik, hunaliqaak maligautitigut aulattittinirnulluuniit. Ihumagijaa nutaraup ihumagijajuq uqumaidjutigijaat malikhugu ukiunga ihumamingnilu. Nutaqqat ilikkuuqhimajut ihumaliulaqtut ikpiguhuutiqaqhutik nanminirijainit, tahapkualu ihumaliuqtaat ihuiluutaunnirumik inuuhirmingnut ihumagijakhaat nutarap nipinga. ¹¹

Ilagijaat 39(1), iluani Ilainnaa III haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaq*, uqaqhimajut ikajuqhimainnarlugu angirutaanit angajuqqaanut munaqhiliqiniarumik nukaqhiujunut malikhimajakhaat maligautigut angiqhimagiama qinngijauhimajuq uuminngaluuniit ilaliutinnanngittuq. Tamainnut havaavut, ilihimajaqqut nukaqhiujut ilaliutilaaqtangit inmingnut angiqhimajaanit inmingnut pijumagumik, hamna aanniaqarvik munariinnaqhugu nukaqhiujuq ihumagijaanit naammagijajuq taimaa. Una ilanganiittuq tikiqhimajakhaat malijaamingnit aanniaqarvik havaktinga ihumaliurumiuk inulrammiq inirniujuq inmingnit kangiqhilaarumilu aannialiqiniup mikhaagut, kangiqhittiaqhimagumiuk, nalunaiqtauttiaqhugillu angiqhimajaat uvunga munaqhiliqinirnut havaktinut. ¹²

Aturahuaquniq #11: Maligaliqiyikkut ilagijajuq ilagijaat 39(1) haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaq* angmaumattiaqhimajuq ilitarijajuq hamna nukaqhiujuq munarijakhaittuq angajuqqaanut angirutaanit pijumagumiuk qinngigumiuk munaqhiliqinirnut una nukaqhiq inmi pilaarumi angiqhimalaaqtuq ihumaliulaqtuq inirniqtut nukaqhiugaluaqhuni.

Ilagijaat 39(3) haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaq* uqaqhimajut hamna, “apiqhuijit pilaaqhuni, tukhiutauhimajuq malikhugu ilagijaat (1), tuhaqhimajaat kivgaqtuijaat uvanngat uuminngaluuniit mikhaagut nukaqhiujuq aturiaqarniqqat taimaa.”¹³ Ilainnaa 83 haffumani maligautigut uqaqhimajut nutararnut hakugingnianut naalaktaujumajuq apiqhuijinut ihumaliuqtaugumik tukhiutaujuq maliktaujuq Ilainnaa III haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaq*, kiugiaqaqhuni hamna apiqhuijinut, pigiaqqat, ihumaliuqtakhaat tautukhimajangit ihumagijamingnit nutararnut hivitujumik tuhaqtittilaaqtangit. Ilitturnaqtuq hamnaguq ilainnaa 83 ikajuqhimainnaqtangit nutararnut pijunnautinga tuhaqtaujukhaq, ajurnaittumik, hunanigluniit tukhiutaujuq malikhugu Ilainnaa III haffumani maligautaanit, ilagijaujut ilainnaa 39, kiutqujaujut iniqhimaittumik hailijakhaujut nutararnut tuhaqtaujukhaq qanurijaunniqqat ikajuqtaulirumik angiqtaujukhanut angajuqqaanut munaqhiliqiniarumi nutararnut.

Aturahuaquniq #12: Maligaliqiyikkut nutqaqtitaat ilainnaatigut 39(3) haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaq* nutaraq pijunnautinga tuhaqtaujukhaq turaaqtauhimajuq uvani ilainnaa 83 tukhiutaujuq ihumagivluniuk tamainnut tukhiutauhimajut maligautaanit Ilainnaa III haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaq*.

Katuhiqhiqhimajut Maligaaq

UNICEF tukiaqahuni nutaraq katuhiqhirniq hannaijariiqhimajuq hannaijaqhimaittuq katimaniq ukunangit nutaraq ukiuqanngittuq 18 nit aahiittauq nutaraq inirniujurluuniit, unalu uqaqhimajuq: “nutaraq katuhiqhirniq ihumaaluutaujut inuuhirnut, inuuttiarnirnut hivunikhangillu arnaruhinnuanut hilarjuarmi.”¹⁴ Una Kuin Nunangani Pivalliani Hivunikhangit niplautigijaat hilarjuarnut pinahuarlugit nutqaqtinahuaqtangit nutaraq katuhiqhirniq 2030 nguqtinnagu, taijauliqqaattaq inuuhirniqut pijunnautaujuq ihuinaaqtittijut. Arnaruhiit katuhiqhigaangat 18 ukiuqaqtinnatik:

- Ilitturnaqtuq ajuqhautivaktut aimavingnit pimmarluktittijaujuq;
- Iliharuiqaktut;
- Maniliujuittutik inuuhingillu ajuqhaqpakhutik tahapkunani katuhiqhiqhimaittunut nuatqagingnit; unalu
- Arnaruhiuvlutik hingaijaqpakhutik, angiklijuummiqpakhutik hingaijaqtut ajuqhaliqpakhutik.¹⁵

Nunavut’ip *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq* tukiliutiqaqhuni nukaqhiujuq inuk 19 nik ukiuqanngittuq. Una *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq* ilautquijut arnaq 15 nik tikihimaitaa ukiunganit atiliuqhimajut katuhiqhiqhimaniq laisikhaq katuhiqhilaqtut hingaijarumi uuminngaluuniit titirariiqhimajuq uvannat Ministanik.^c Kihiani, kavamarjuangit *Inungnut Katuhiqhiqhimajut Maligaaq*, tikirjuaqhimajaat tamatkiumajaat nunallaanmi maligautingit, turaaqhimajaujuq tikihimaittuq ukiunganit katuhiqhiqhimajuq 16 nit ukiulingnit Kanata iluani. Kihiani kavamarjuangit maligautingit hapummijaat tamaita nutaqqanut 16 nit tikiingittangit ukiunganit katuhiqhiqhimajut, uuminngallu Nunavuti’p *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq*, ikajuqhimainnaqhugu nutararnut katuhiqhiqhimajuq – maligautaanit uvunga Kanata’p havaangit qaujimapkaivlugit auladjutigivluniuk akhuuqpiaghugit “nutqaqtittinahuaqhgut ulurianaqpiagtumik uktuqattaqtangit”.¹⁶

Nunavunmiut ilitturnaqtut ilaliutivagaat haffumani katuhiqhiqhimajut uvannat nukaqhiujuq hivitujumik talvuuna angiqtauruiqhimajut uktuqattaruiqhutiglu. Uvannat ukiungat 2000 unalu 2018, pingahuujut katuhiqhiqhimajut laisikhaanit nukaqhiujunut Nunavut iluani, hamnaujut pingahuujut nukaqhiujut arnaruhinnuat 17 nit ukiuqaqhgutik¹⁷ katuhiqhimajaat inuk 19 avataanit ukiuqaqhgutik. Una uplumimut ilaliutijangit uvani Maligaaq ilagijauvlutik katuhiqhiqhimajut nukaqhiujunut, ihumaaluutauvlutik haffumani inuglugijauvlutik uuminngaluuniit akhuuquijut katuhiqhiqhimajut katilviuvluni angiqtauhimajut ilaliutaujut, taimaa pitquivlugit katuhiqhiqhimajuq aullaqtiqhutik angiqtauhimaittumik aallanut hivunikhanut tikittugit, haffumatut nuliariamingnit katuhiqhiqtauhimajut. Kinguani, Maligaaq ilagijakhaat ilaliutikhangit hamna naammagijaunngittut ihuuluutauvlutik arnaruhinnuanut; haffuminngatut, 48(5) pitquijangit apiqhuijuq malitquijangit ihivriurnikhanut tamarmik uuminngaluuniit ilauhimajut “tukhiutihimalugit timingnut ihivriurnigut uvannat munaqhiujuq” ihumaliuriamingni qanuqtut katuhiqhiqhimaniq nuliaqtauvangmangaat.

---

^c Aullaqtiqhugit kiuvikhangit haffumani *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq* tikihimajaat pittiarahuaqhugu angirutaujut uvunga katuhiqhiqtunut nukaqhiujunut.

Pittailinahuarlugit nutararnut katuhiqhiqhimaniq Nunavut iluani, una Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) taimaa malikhimagiaqaqtangit kiugiaqaqtakhainit:

Aturahuaquniq #13: Una Maligaliqiyikkut ilahimajaat *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq* turaaqhimagiama mikitqijaanit ukiukhanut katuhiqhiriama uvunga 19 nit ukiuqaqtukhaq unalu nutqaqtittilugillu ilanganit 43, 44, 45, 46, unalu 48 haffumani *Katuhiqhiqhimajut Maligaaq*.

5. Niplillagumavit ihumalugit hapkuat ilikkuuqhimajut hivunikhangit uvani qimilurningit?

Takulugu Ilaliutauhimajuq A haffumani ilagijaujut haffumani ilikkuuqhimajut hivunikhangit.

Hamna kiujakhavut uvunga Apiqutitut #4 turaaqtaaqhimajuq hivitujumik hivunikhaanit uvani Ilaliutauhimajuq A mi. Ilagijaattaq tukhiutataaqhimajut qulaaniittuq, ikajuinnaqhimajavut Maligaliqiyikkut Havakviata tukhiutigijaat nutaamik maligaliurvikhangit ikajuqhimajaattaq apiqhuijnut angiqhimanngittangit hivunikhangit ikajuqhimajaattaq inikhaanit haffumani titirariiqhimajut angirutaanit apiqhuqhittailinahuarlugit ilagiiktut.

Hamnaujut hivunikhautikhangit Maligaliqiyikkut Havakvia qimilruqhimajaat ilagivluniuk uvunga ilagiiktunut maligautingit qimilruujaqtangit malitquivilugit, ilagijaujut haffumani British Columbia’p ilagiiktunut maligautaat. Munarijauniq maliktakhaat hamnaujuq “malikhimajakhaat una apiqhuiji ikajuqhimalaqaquni qinngittailihimalaqaquni ihuaqhinahuarluniugluuniit tunngaviujuq ajuqhautingit uvani ilagiiktunut maligautingit ajuqhautingit.”¹⁸ Maligaliqiyikkut Havakvia titiqqangit titiraqhimajuq uvani Imaruqtirvia 8, 2021, nalunaiqhimajut munarijaujukhat maliktakhaat kiugiaqaquni inungnit ilikkuuqhimajut ilauqataugiami aivaqattautijukhat uuminngaluuniit mamihainigut ikajuqtunut. Aallat ilaliutijaat munarijakhaat maliktakhaat ilagijakhaat nutqaqtittinahuarlugit aippangit uvannat nutqaqtittijakhaat qulliliqinirnut ilagiiktunut aimavingmit, ihuaqhinahuarlugilluuniit iniqhimaittut uuminngaluuniit qanurilinganingit tuhagakhainit ukunangat aippiingnut.¹⁹ Ilagijaujukhat ingilrutikhangit naiglinahuariami ilagiiktunut pimmarluktittinirnut affimanahuaraangat, munarijakhaat maliktakhaat ihumagijauvluni ikajuriangani nakuuqpiagtumik pijumajainnit nutaqqanut hapummilugillu nutaqqat uvannat ulurianaqtumik uuminngaluuniit pimmarluktittiniq. Taimailuramik, una Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) ikajuqhimajaat Maligaliqiyikkut ilaliutigivluniuk munarijakhaat maliktakhaat uvani nutaami maligautigut. Kihiani, tikinnahuariami ajurnanngitpiaqtumik Maligaliqiyikkut pidjarikhigiami havaktit ilihaqhimajakhaat haffumani munarijakhaat maliktakhaat unalu nalunaitkutaq haffumani angmaumanirnut haffumani maliktakhaat ajurnaittumik aturnaqtut nalunaiqtaujukhallu. Kinguani, malikhimajaami Nunavunmiut ikajuqtaugiami uvannat munarijakhaat maliktakhaat, Nunavut Kavamat aallatqiinit ikajuutikhaqarialgit ilaliutillaqhgut malikhimajangit angmaumahimalugillu, haffuminngatut mamiharnirnut ikajuqtauhimajut unalu ilittuqhainirnut.

6. Hunaugamik tuluqtautihimajangit ihumagiviuk ittut Nunavunmiunut atulaaqqigu ilagiiktunut maligaliqiyikkut? Qanuq ikajuutikhainit ajurnaittumik atuqtaulaaqtut?

Uvani ilikkuuqhimajut tuhaqtittijuuq havagvingmi havakhimajavut, nalunaiqtauhimajuuq kiujauhimajuuq Apiqquutimi #1, angajuqqaq ikajuqtaujumavluni haffumani munarijaujukhat tigujauhimajuuq nutaraanut ilihimanngittuuq qanurli tukhiutijaujuq maligautigut ikajuutikhangit. Uvani hulivluni ilitturnaqtut aturluaqtakhaat pidjarikhigiami nalunaitkutaq hivitujumik angmaumavluni aturnaqhunilu. Aturahuaquniq #14 unalu #15, ilagijaujuq kiuvikhangit uvunga Apiqquutimi #8, uqaqhimajuuq aturluaqtakhaanit ilaliutigiami nalunaitkutaq katimahuiqhimajunut, katuhiqhiruiqhimajut, unalu ilagiiktunut maligaliqinirnut.

Iluani hamna Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviata (RCYO)'p 2018-2019 Ukiungagut Titiqqangit, havagvikput uqaqhimajuuq, "Atuagaliuqtunut nalunaiqhiilimaittut tuluqtautihimajangit tamatkiriami nutaqqanut pijunnautingit tuhaqhimaikmikum atuqtaaqhimajuuq ilitquhingillu tahapkuat tuluqtautiningit."²⁰ Aadjigiiktut uqaqhimalaaqhutik haffumani nalunaijaijut tuluqtautihimangit aturiangani ilagiiktunut maligaliqiyikkut. Ilagiiktunut maligaliqiyikkut qimilruutingit unalu ilagijaujut nunalingni katimadjutauhimajut ilaliutigangit Maligaliqiyikkut Havakviat halijakhaanit ilagijaamingnit inulrammiinut katimaqatigijaami naalakhimalugillu hunaujut tuluqtautihimajaat tautukhimajut aturahiamiami ilagiiktunut maligaliqiyikkunnt.

Aturahuaquniq #14: Hamnaluuq Maligaliqiyikkut ilahimainnarlutik inulrammiinut nunalingni katimadjutikhaanit ilagijaujut ilagiiktunut maligautaanit qimilruujaqtangit.

Uvani Imaruqtirvia 2021 mi tautuktittivluta Upalungaijariiqhimajut Katimajiralaq haffumani Munarilluariaat Kavamat Auladjutingit unalu Kavamanut Avguiningit, uqaqhimajara aturluarnaqtumik kigligutaanit nalunaitkutaq ilittuqhaigiami ihumaliugainit. Ihumaliuriangani tuluqtautiningit tautungnaqtut aturiami ilagiiktunut maligaliqiyikkut nanilaaqtangit nalunaitkutaanit uvani Maligaliqiyikkut nanminirijaanit, haffuminngatut qanuq ihumaliuriami huup ikajuutikhangit aturniaqqigu huuplu atulaittut.

7. Qanuq ihumagiviuk pijumajaujut Nunavut iluani pidjarikhimigiami ihariahuktut ilagiiktut affamaligaangat tikhimalaaqtangit iluani ilagiiktunut maligautigut mikhaagut?

Tamaat ilagiit ihumalaaqtut affahimajut arlingnaqhuni, aallatqiinit hakugingningit, hakuirningillu, unalu pijumajainnit. Kihiani, qaujihaijut takunnaqtuuq hivitujumik ajuqhautiqalaaqhutik ilitturnaqtuuq angajuqqaat katuhiqhiruiqhimagumik, unalu nutaraq imailiulaaqtuuq:

- Pamiqtiita ilauqattaruiqpakhutik. Haffuminngatut, tautukhutik pamiqhimaittangit angajuqqaangujuq uvannat pamiqhimainnaqtangit angajuqqaangujuq havagluaqpakhuni havakhuni ikajuriangani ilagiiktunut;

- Ajuqhautivakhutik maniliurnirnut mikhaagut. Imaatuttauq, nutaqqat pamiqtauhimajut aippaqanngittut amaamaujut kaakhimainnaqhutik taimailiqattaqtut uvanngat nutaqqat pamiqtauhimajut tamarmik angajuqqaalingnit;
- Tammaqhugit ikpiguhungnit mikhaagut. Haffuminngatut, hakuiqhimajut ilaqatigiingnit angajuqqaangillu haffumani pamiqhimahuiqtut angajuqqaangit (nutaraup anaanattiangit ataattiangit);
- Naiglivallaaqhuni inuuhirnut ihumamikkut inirniuhuiqhutik. Ihumaaluutijut uuminngaluuniit inuuhirluktut ingattarjuummiqhuni angajuqqaat katuhiqhiruiqtut affimagaangit; unalu
- Timingnut aanniaqattaqpaktut. Ilittuqhaqhimajuq nalunaiqhimajaat ilagijaujuq hivuuranarninga pimmarluktittijut uuminngaluuniit pamiqhimaruiqtangit angiklijuummiqtuq nutaqqanut uvanngat aippaqanngittunut angajuqqaangujut ilagiiktunut.²¹

Pidjarikhivluniuk ihuaqtumik nakuuqppiaqtumik nutararnut hivulliutaujuq haffumani ihumaliuqtauhimajuq ilagiiktunut maligautigut pivikhangit, katilviuvlunilu nutaqqanut, inulrammiinut ilamingnilu nalaumattiaqtumik nalunairutikhangit ikajuqhimajaallu malittiaqtakhaat katilviunahuaqhugit ihariagijangit malikhugit ilagiiktunut ajuqhautijut. Iluani hamna Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat titiqqangit *Ihumavut Humaagiyauyuq: Inuulrammiit-Naunaipkaqtauyut Ihivriurniq Ihumamitigut Aaniarutilgit Ikayuutininik uumunnga Inuulrammiit Nunavummiut*, una Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) tukhiqhimajaat pivallianikhangit pilimmakhainirnut haffumani ilagijaujut havakviata ikajuutikhangit aulapkaqhimajut ikajuqatigiiktukhanut turaarvikhaanut nutaqqanut inulrammiinullu-ilagijaat ikajuutikhangit.²² Una ilagiiktunut maligautigut havaqatigiikhutik aahiit kavamat havakviata, hapkuangujut Munaqhiliqiyitkut Havakviat uuminngaluuniit Inuliriyikkut Havakviata, malittiaqhugit ikajuutikhanut ilaliutijangit katinnahuaqhugit inuuhuktunut arnaruhiinullu qitunngailu hamna ihumamikkut aanniaqtailinirnut, maniliqinirnut, uuminngaluuniit aallat ikajuutikhangit pijumajaugumik ilagiiktut ajuqhalirumik.

Kinguani, havagvikput katimaqatigihimajaat Maligaliqiyikkut Havagviat ihumaliuqhutiglu nutaqqanut-ajurnanngittuq apiqhuijunut, haffuminngatut katilviuhimajangit nutaqqanut inulrammiinulluuniit uqaqtakhaujut ulurianaqtunut pivallianingit. Ilihimavluta aallanguqtiqhimajut ilagiik maligautingit Kanata iluani tautuinnaqhutik, ilangani, angiklivalliajuq apiqhuijinut angiqattautingittut ihuaqhainingit, nutaraq inulrammiinulluuniit ilagilaarungnaqhijangit ukunngat apiqhuijinut ilagiiktunut apiqhuinahuarumik. Ikajuqhimainnaqtavut Maligaliqiyikkut tahinahuarlugit hunaniklikiaq parnaijainingit haffumani nutararnuq-ilahimainnaqtut apiqhuinirnut nutaqqanut, haffuminngatut ilaliutigivlugit ikajuqhugillu apiqhuivik igluangat hannaijariiqhugu nutaraq uuminngaluuniit nutaraq ikhivaqulugu nipliqtukhaujuq ikhivautarmi apiqhuitinnatik, nautkaqhimalugit ihuaqtumik ihumaalungnaittumik.

8. Ihumagijatit iliharnaqtut pivikhait, ikajuutikhangit ilihautikhangillu tunijaujuq naammagijauvat ilagiiktunut? Qinngijaugumik, hunali ikajurnaqa?

Kiujakhavut uvunga Apiqqutaujuq #1 nalunaiqhimajuq uvani Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO)'p nalunaiqhimajaat ilagiiktunut apiqhuinirnut iniqhimangitpat. Qaritaujakkuuqhimajut qaujihaqtit ilittuqhimajaujuq nalunaitkutarnut haffumani Maligaliqiyikkut Aivaqatigiiktuq Piliriakhaq haffumani Maligaliqiyikkut Havakviata qaritaujakkuurvingat. Ikajuutikhaqaqhutik nutaqqanut uvani qaritaujakkuurvikhangit, ilaliutijaat:

- Munarijaat affimajunut unalu katuhiqhiruiqhimajuq nutaqqanut inuuhuktunullu uvannat Maligautigut Inuuhingit haffumani British Columbia. Kihiani qaritaujakkuuqhimajut ilagijaujut titiqqat Kanatamiunut nunallaangit nunalingnilu, nalunaitkutaq takukhaunngittuq aallaunngittuq ukunannat atanniqtuinirnut unalu inulrammiujut Nunavunmiut
- Qaritaujakkuut takugakhaq imaatus "Nutaqqat Qitqaniittut", ikajuqtuijut maniliurahuangittut nunaqaqtut uvani St. Louis, Missouri. Maligaliqiyikkut qaritaujakkuurvingat uqaqhimajuq hamna "makpirautaas ilagijaujut makpiraanut titiqqangit nutaqqailu piqjangit pijunnautikhangit".²³ Havagvikput tiguffaaqhimaittut nalunaitkutaq. Kinguani, una qaritaujakkuurvinga hivunigivluniuk uqumaitpiaqtumik mamihavikhangit taimaa Nutaqqat Qitqaniittut tunihimajaat nutaqqanut ilagiiktunullu. Ilitturnanngittuq timiujuq ikajuutaulaaqhuni nutaqqanut ilagiiktunullu Nunavut iluani hamnaujuq Nutaqqat Qitqaniittut mamiharvikhaat najugaanit uvani Amialikanmi.
- Qaritaujakkuurvinga tuhagakhat titiraqhimajuq "PBS Kids – It's My Life", ukunannat Maligaliqiyikkut nalunaiqhimajaat hamna tuhagakhaq ilaliutihimajaat nutaqqanut angajuqqaangit affimaliraangat katuhiqhiruiqhimajullu, ilaqaqhunilu "qanuq ikajuqtauvangmangaat katuhiqhiruiqhimagaangat" naunaijarniq. Una qaritaujakkuurvinga takukhauruiqtuq.

Tahapkuat qaritaujakkuurvingit nanminiqutiginnngittangit inulrammiinut Nunavunmiunut, kihimi ilittupkaqhimajut ajurnanngittunilu kivgautihimajangit nutaqqanut-ihumaalungnaittumik nalunaitkutikhaq inulrammiinut haffumani affimaliraangat katuhiqhiruiqhimajullu. Una Nunavut-hivunigijangit qaritaujakkuurvinga, angmaumajuq tamainnut ilitarijaujunut uqauhinut nunallaanmi ikajuqhugillu ajurnaittumik uqauhirnut nalunaitkutaq haffumani affimaliraangat katuhiqhiruiqhimajullu, ilagiiktunut maligaliqiyikkurvinga, avatikhangit nutaqqanut, inulrammiit, unalu ilagiiktunut pijumagaangata. Ilitturnaqpiaqtuq ukunannat Munaqhiliqiyitkut qaritaujakkuurvingat malikhugit nuliarnirnut aanniaqtailinirnut uvani www.iRespectMyself.ca, ajurnanngitkaluaqhuni pivalliagiami ajurnaittumik uqauhirnut, Nunavut-hivunigijangit qaritaujakkuurvingat turaarvikhalik nalunaitkutarmik nalaumattiaqtumiglu ikajuutikhangit Nunavut'ip hitamaujut ilitarijaujut uqauhirnut. Aahiit nalunaitkutaq haffumani ilagiiktunut maligautigut, affimaliraangat katuhiqhiruiqhimajullu ilagiinnarlugit

inuglugihimaittumik ilagiinnarlugillu tukiliutainit, haffumanitut angajuqqaangit, atuqhimaaittumik “amaamak” unalu “aappak”.^d

Aturahuaquniq #15: Taamna Maligaliqiyikkut nautkaihimajut qaritaujakkuurvikhangit ihumainnaqhugit nutaqqanut, inulrammiinut, ilaitalu Nunavut ilikkuurningit nalunaitkutaq ilagiiktunut maligaliqinirnut, affimaliraangat katuhiqhiruiqhimajullu, aahiittauq nalaumattiaqtumik avatikhangit.

Nunavut kihimiinnaujuq Kanatamiunut atanniqtuiningit inikhaitturlu qaritaujakkuurvikhangit turaaqhimajaujuq fiber-optic alrujaqtuqtut, unalu qaritaujakkuurvingat kajumiitpiaqtuq, aturnanngittuq, atuqattanngittangillu. Hivuani, ihivriuliraangamik avvautainnaatigut iglumiuqatigiiktut atiliuqhimajut qaritaujakkuurvingnit, Nunavut ikitpiaqtumik atanniqtuivikhangit Kanata iluani 67.3%, haffuminngatut hilarjuatigut tamatkiumajangit haffumani 84.6%.²⁴

Aturahuaquniq #16: Taamna Maligaliqiyikkut malikhimajaat kinaliqaak nutaraq inulrammiilluuniit hivunigijakhaujuq nalunaitkutarmik ilagiiktunut maligautigut hivitujumik angmaumavluni aadjiliugainit.

9. Qanuqtut ilagiiktunut maligaliqinirnut ilagilaaqqigu nakuujumik kiunnariami Inuit inuuhirngit ukpiruhuutingit ilagiiktunullu ilaqatigiiktunut?

Una Kivgaqtiunirnut kiugiaqaqhunilu munarigiami havaangit atauttimut arvinilik malruk Inuit inuuttiarvikhangit ukpiruhuutait (ISVt) munarijaujut Nunavut Kavamangit havakviit. Uvani kiuhimagaluaqtuq hivuniquhutimi, Kuin Nunangani *Katimayiit Pilaarutainut Nutaqqat*²⁵ nalunaiqhihimajuq una qimilruutingit ilagiiktunut maligaliqinirnut. Havagvikput nanihimajaat qaliriqhimajaujut hivunikhautikhangit ukunangit ISVt unalu Kuin Nunangani *Katimayiit Pilaarutainut Nutaqqat*. Una qaliriirngit hivunikhautikhangit katilviunirnullu tukhiutauhimajut uqaqtaaqhimajut turaarvikhanut ilagijaujuq:

---

^d Una Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) qimilruujaqtangit aadjiliugarnik haffumani Nunavut Kavamangita’p *Ilagiiktunut Ihuaqhainahuarniq Hulidjutikhangit Malikraaq*. Una ikajuutikhangit ikajurnaqhuni nalunaitkutakhaat nutaqqanut ukiuqaqtunut 7 uvunga 12 nit ukiulik, hamnaujuq “Nutaqqat Katuhiqhiruiqhimajuq Piqujangit Pijunnautingit”. Kihiani una makpiraaq hivulliutaujukhaq atuqhugillu tukiliutingit “angajuqqaq”, hulidjutikhangit apirijaugaluaqtuq “apiquutingit amaammak” unalu “apiquutingit aappak”.

Inuit inuuttiarvikhangit ukpiruhuutait (ISV)	Kuin Nunangani <i>Katimayiit Pilaarutainut Nutaqqat</i>	Tukhiutauniq
Aajiiqatigiinniq ihumaliurniqmut ikayuutauyut unipkaaqtigiingnikkut angiqhimagiingnikkullu.	Ilanga 12: Inuulrammiuyut pilaarutiqaqtuq tunigiamiknik qanuqtut ihumagiyanginnik unalu inirniit naalaktukhat iquhimaittumik pilugulu.	2, 10, 11
Pijitsirniq mighaaguuqtuq ikayuqtuiniqmik niqighaqaqtittiniqmiklu ilagiingnik nunallaaqmioniklu. Uuminnga piyuq hivuliqtiuniq ukunuuna piyait aadlanut inungnut. Uuminnga piyuq ikayurlugit aadlat uumunnga nakuutqiamut pigiami.	Ilanga 3: Tamaita inirniit qanuriliuqtukhaugaluat nakuutqiyauyuq inuulrammiuyunut. Taimaa inirniit ihumaliuqtut, ihumagiyukhaugaluq qanuqtut ihumaliuqtangit ayurhaqtipkainiaqtaa inuulrammiuyut.	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15
	Ilanga 4: Kavamanga piqaqtuq munariniqmik piliuriami ilaa pilaarutinginnik inuulrammiinik hapummiutiyauyut. Ikayuqtukhat ilangit hapummiutigiyakhaa pilaarutinginnik inuulrammiinik piliurluni avatinganik talvani inuulrammiuyut angikliyuumiriami tikigiamikni pittaarninnga.	1, 3

Ilagijaujuq ihumaliuriangani qaliriiqhimajut hivunikhautikhangit qulaaniittut, una Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) ikajuquijangillu Maligaliqiyikkut katimaqatigilugit Pitquhiliqijikkut, aviktuqhimajumik Inuit timingangit, unalu Nunavut Tunngavik Timigutaat haffumani apiqquutaujut.

10. Qanuq ihumagijaffiuk kiujakhaujulluuniit haffumani Nunavutiu’p ilagiiktunut maligautaanit ilvit niplautigijumajatit?

Ilangani 83 haffumani *Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq* uqaqhimajut nutara’p ikajuutikharluangit naalaktaujukhaq tukhiutigijakhainit ilagijaujut tigujaugaangamik munarijaujut, inikhautikhangit, munaqhainirnullu, uqaqhimajuq, “Nutaraq ikjuutikharluangit kiugiaqaqhuni ukunanngat kivgaqtingalu, ilauhimagukhaq qautamaat unipkaaqujauhimagumik nutaraq”.²⁶ Kinguani, Maligaliqiyit Ikajuqtunut Katimajit kiuqattaqhutik havagvikput atiliujuittut maligaliqiyikkut kivgaqtuingit ikajuqtit nutaqqanut ukiuqanngittunut 12 ukiunganit. Hamnaugaluahuni uuktuqattaqhutik akihautigijangit, hamnaunngittunilu maligaliqinirnut ilitquhingat, havagvikput ikajuqhimainnaqtavut nutaqqanut inikhautiqaqtukhat uuvaniunngittumik ukiuqukkittumi.

Akhuuqhimajugu ikajuriami Maligaliqiyikkut havagiami ukunanngat Maligaliqiyinut Ikajuutikhangit Katimajit ikajurahuarlugit inulrammiinut ilaliutilugit nalaumattiaqtumik maligautaanit kivgaqtuinirnut ilaginahuaaraangat ilagiiktunut maligaliqinirnut.

11. Hamna ihumagijaujukhaq Clare’p Maligautaa Nunavunmi?

Ihumaliurlugillu Nunavut puqtuhilluaqhimajug ilagiiktunut pimmarluktittinirnut ^e Kanata ²⁷ iluani, hivunigilugillu hapumminahuarlugit pimmarluktut hulijakhainit nutqaqtittinahuarlugu ilagiiktunut pimmarluktittijut iharianaqtuq. Qimilruujaqtangit aahiit atanniqtuiningit unalu hilarjuanganit tiguaqhimajaat atuinnaqhugit Clare’p maligautaanit ilitturnaqhuni qanuq hamna maligaut ikajuutaulaaqhuni inungnut inikhaliurvikhainit nalunaijainigut ihumaliurianganit hivuurananngittumik piqpagijainnit, kihimi atauhiq ingilrutikhangit nutqaqtinahuarlugu aimavingnit ilagiiktunullu pimmarluktittinirnut. Una nalunaitkutaq tutqittiaqhimajukhaq turaaqhimalunilu ikajuutaulaaqtuq pimmarluktauhimajut naunairiangani inmikkut ihumaliulaaqtut ihumaaluutigijaat qanuq hivuuranairutikhaat nutararmingnut.

Aivaqatigiikhimajut uvanngat Clare’p Maligautaat haniraaqhimajumi hamna “pijunnautihimalugit ahinut uqaqtakhaunngittut unalu ikajuqtaugiaaqtuq mamihainirrigut ihuinaarniraqhimajunut”.²⁸ Havagviujugu ikajuqtuinirnut haffumani hapumminirrigut ikajuqhimainnarlugillu nutararnut pijunnautingit, una Havaktiuyug Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RYCO) ukpiqhimajaat taamna pimmarluktittiniq ihuinaarniraqtuq ahiniiqtakhaunngittuq hapummijakhaunngittuq taamna ihumagilugu nutaraqp hivuuranaiqhimagiami.

Hamna ikajuutaujaamingni Clare’p Maligautaa ikajuutaujaamingni inuuttiarnaqtumik hivuuranaittumiglu Nunavunmiunut, Pilihimatkut nalaumattiaqtumik ilihautiqarialik unalu Maligaliqiyikkut havaqatigiittiaqtukhaq angmaumainnaqhimalugit ilikkuuqhimajunut taamna hivuuranaittuq qajagijaujukhaq. Ikajuutikhangit ilaliutijaat iglukhamut, mamiharnirnut ikajuqhimajut, uuminngaluuniit ajuqhaqhimajug ikajuutikhangit havaqatigijukhaat pidjarikhinahuarlugit katilviujut pijumajainnit nutaqqanut, inulrammiinut, unalu ilagiiktunut nutaqqangillu hivuurananngittumiittut, ihuaqtumiittut, hapummijaujullu. Una Havaktiuyug Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) kinguani tukhiutigijaanit taimailiuriami nakuujumik ilagijaujuq havagvingmit ikajuutikhangit aulapkaiji.^f Nakuuqpiaqtumik akhuuqhimajavut Nunavut Kavamangit pilimmakhariangani una tukhiutigijaat pidjarikhinahuariami nutaqqanut ilagiiktunullu hivitujumik ikajuqtauhimajut aturnahuariami Nunavuti’p ilagiiktunut maligautit.

---

^e Uuktuutigijangit piliihimaliqiniq unipkaaahimajaat ilagiiktunut pimmarluktittinirnut Nunavut iluani hamnaujuq 3,398 uvanngat 100,000 inuit amihuuningit. Aadjikkutaliurahuarniq, Ontario ikittumik uuktuutiqaqhutik ilagiiktunut pimmarluktittiniagut uvani 173 ilainnaa 100,000 mit inungnit amihuuningit.

^f Aturahuaquniq #14 haffumani Havaktiuyug Nutaqqanut Inulramminullu 2019 mi titiqqangit tukiliutilik *Ihumavut Humaagiyaayug: Inuulrammiit-Naunaiykaqtayut Ihivriurniq Ihumamitigut Aaniarutilgit Ikayuutininik uumunnga Inuulrammiit Nunavummiut*

Aturahuaquniq #17: Maligaliqiyikkut hanahimajangit maligautikhanut aadjigiivjaktut haffumani Clare’p Maligautaa, hapummigiami ihumagijaujut ulurianaqtumik pinirlukhimajaat piqpagijainillu uvanngat ilihimajaanit pimmarluktittijut.

Taimaarutit

Una Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO) turaarvikhaanut uvanngat inuuhianut havaqatigiiktunut; unalu ikajuqhimajaat haffumani *ajjiqatigiinniq*, ihumaliuqtakhainit uvuuna niplautiqatigiikhutik angiqatigiikhutiglu; una *pijitsirniq*, kivgaqtuijut unalu ikajuqhimajut ilagiiktunut nunalingnilu. Talvuuna turaarvikhaliuqpakhuta ikajuqhugit nutaqqanut pijunnautingit turaaqhimajaujuq uvani Kuin Nunangani *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*, ihumagivluniuk:

Ilanga 3: Tamna pilarut hapummininik nakuuniqhamik piyumani nutaqap;

Ilanga 4: Tamna pilarut hapummininik nutaqat pilarutai;

Ilanga 12: Pijunnautingit ihumagijatit tuhaumahakhaat ihumaliurlugillu;

Ilanga 19: Pijunnautingit hapummijauluni tamainnit aallatqiingujut ulurianaqtumik pimmarluktittijaujut pittiaqtaunngittullu;

Ilanga 24: Pijunnautingit puqtuhirjuarmik aturnaqtumik maliktakhaat aanniaqtailinirnut;

Ilanga 39: Hamna pijunnautinga ikajuriangani aannirumik, pittiaqtaunngitpat, ulurianaqtumik pimmarkutittigumik;

Ilanga 42: Pilaarutitit ilihimayaamik Pilaarutingnit.

Quanaqqutit ilauhimagavit haffumani aturluarnaqtumik havaanut. Niriugijara haffumani qanuq Maligaliqiyikkutt Havakviata kiuvagaat haffumani tukhiutauhimajut. Angmaumainnaqtunga katimaqatigijaami ilingnut niplautigilugit Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (RCYO)’p turaaqtakhaanit uuminngaluuniit ilaliutikhainit naunaittariami nalunaitkutaanit nutaqqanut pijunnautingit havaaptalu havagvingmi.

Pittiarnikkut,

Jane Bates

Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu

-
- ¹ Havakvik uumangga Quulitqiyauyuq Kamisina Inungnut Pilaarutinginnik. (1989). *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*. Geneva, CH: Havakvik uumangga Quulitqiyauyuq Kamisina Inungnut Pilaarutinginnik. Pihimayuuq uumangga <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- ² Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Maligaaq, SNU 2013, Taiguarninngani 27. Pihimayuuq uumangga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/download/file/fid/11264>
- ³ Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq, SNWT 1997, Taiguarninngani 18. Makpigaq 32. Pihimayuuq uumangga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/consolidated-law/family-law-act-consolidation>
- ⁴ Ilagiiktunut Maligautingit Maligaaq, SNWT 1997, Taiguarninngani 18. Makpigaq 34. Pihimayuuq uumangga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/consolidated-law/family-law-act-consolidation>
- ⁵ Kaanatap Kavamanga, Havakviat Maligaliqiyikkut. (2021). Hakugikhinahuarlugit ihuaqhinhuarlugillu Kanata'p ilagiiktunut maligautingit. Pihimayuuq uumangga <https://www.justice.gc.ca/eng/fl-df/cfl-mdf/01.html>
- ⁶ Katuhiqhiriuhimajuuq Maligaaq, RSC 1985, Taiguarninngani 3. Makpigaq 23. Pihimayuuq uumangga <https://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/D-3.4.pdf>
- ⁷ Kaanatap Kavamanga, Havakviat Maligaliqiyikkut. (2019). Maligautingit hivuniqhuutingit: Una Maligaaq ihuaqhijauvluni hamna Katuhiqhiriuhimajuuq Maligaaq, Ilagiiktunut Maliktakhaat unalu Angirutit Pilimmakharningit Ikajuutikhangit Maligaaq unalu Ihuaqutikhangit, Ilagijaujuq Maniliuhimajaat Aallannguqtiqtauhimajut Maligaaq unalu hivulliujuqhaq aallannguqtiqhimajut aallat Maligaaq (Piqujaaq C-78 iluani 42 ngujuuvuq Kavamarjuuqutingit). Pihimayuuq uumangga <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/fl-lf/famil/c78/03.html>
- ⁸ Kaanatap Kavamanga, Havakviat Maligaliqiyikkut. (2021). Una Katuhiqhiriuhimajuuq Maligaaq aallannguqtiqtuq tukihinnaqtuuq. Pihimayuuq uumangga <https://www.justice.gc.ca/eng/fl-df/cfl-mdf/dace-clde/div60.html>
- ⁹ UNICEF (2006). Tautukhimaittumik: ihuuluutauniq aimavingmi pimmarluktittijut nutaqqanut. Pihimayuuq uumangga <https://www.unicef.org/media/files/BehindClosedDoors.pdf>
- ¹⁰ Katuhiqhiriuhimajuuq Maligaaq, RSC 1985, Taiguarninngani 3. Makpigaq 23. Pihimayuuq uumangga <https://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/D-3.4.pdf>
- ¹¹ UNICEF (2007). Pilimmakharnirnut Makpiraaq ikajuutikhaq haffumani Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat. Pihimayuuq uumangga https://www.unicef.org/publications/index_43110.html
- ¹² Kavamatkut Nunavunmi, Havakviat Munaqhiliqiyitkut. (2018, January 2). Nanminirijaat Tuhagakhaujuq.
- ¹³ Nutaqqanut Maligautigut Maligaaq, SNWT 1997, Taiguarninngani 14. Makpigaq 23. Pihimayuuq uumangga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/consolidated-law/childrens-law-act-consolidation>
- ¹⁴ UNICEF. (2021). Nutaraq katuhiqhiriuhimajuuq. Pihimayuuq uumangga <https://www.unicef.org/protection/child-marriage>
- ¹⁵ UNICEF. (2021). Nutaraq katuhiqhiriuhimajuuq. Pihimayuuq uumangga <https://www.unicef.org/protection/child-marriage>
- ¹⁶ Kaanatap Kavamanga. (2020). Nutaraq, hivuanit akhuuqtuujuq katuhiqhiriuhimajuuq. Pihimayuuq uumangga https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/human_rights-droits_homme/child_marriage-mariages_enfants.aspx?lang=eng
- ¹⁷ Koski, A., Clark, S. (2021). Nutararnut katuhiqhiriuhimajuuq Kanata iluani. *Inungnut Amihuuningit unalu Pivallianikhanut Qimilruqtangit*, 47(1), 57-78. Pihimayuuq uumangga <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/padr.12369>
- ¹⁸ British Columbia Kavamangit. Ilagiiktunut Maligautigut Tukiliutingit. Pihimayuuq uumangga <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/life-events/divorce/family-justice/glossary>
- ¹⁹ Maligautigut Arnarnut Ilihaijut (2013). Ajurnaittumik uqauhirnut maligautingit arnanut ajuqhautihimajut ulurianaqtumik. Pihimayuuq uumangga https://www.bwss.org/wp-content/uploads/2010/07/fla_guide.pdf
- ²⁰ Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat. (2019). Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu 2018-2019 Ukiungagut Titiqqangit. Makpigaq 4. Pihimayuuq uumangga https://rcynu.ca/sites/rcynu.ca/files/RCYO%20AR%202018-2019_EN_web.pdf
- ²¹ Anderson, J. (2014). Ihuuluutauhimajuuq ilagiiktunut ilitquhiita aanniaqtailinirnut nutaqqanut: illitturnaqtut katuhiqhiriuhimajut. *The Linacre Quarterly*, 81(4), Pihimayuuq uumangga <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4240051/>
- ²² Havaktiuyuuq Nutaqqanut Inulramminullu Havakviat (2019). Ihumavut Humaagiyauyuq: Inuulrammiit-Naunaipkaqtuuq Ihihriurniq Ihumamitigut Aaniarutilgit Ikayuutit uumunnga Inuulrammiit Nunavummiut. Pihimayuuq uumangga <https://www.rcynu.ca/whats-new/publications>

-
- ²³ Kavamatkut Nunavunmi, Havakviat Maligaliqiyikkut. (ubluqangittuq). IkaJurahuarniq piliriakhaq. Pihimayuq uumangga <https://www.gov.nu.ca/justice/programs-services/mediation-program>
- ²⁴ Nunavut Tunngavik Timigutaat. (2020). Nunavut'ip Igluqpaliurahuarniq Akuniujuq. Pihimayuq uumangga https://www.tunngavik.com/files/2020/10/2020.10.20-Nunavuts_Infrastructure_Gap_Report_vf.pdf
- ²⁵ Havakvik uumangga Quulitqiyayuq Kamisina Inungnut Pilaarutinginnik. (1989). *Katimayit Pilaarutainut Nutaqqat*. Geneva, CH: Havakvik uumangga Quulitqiyayuq Kamisina Inungnut Pilaarutinginnik. Pihimayuq uumangga <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- ²⁶ Nutaqqanut Maligautigut Maligaq, SNWT 1997, Taiguarninngani 14. Makpigaq 44. Pihimayuq uumangga <https://www.nunavutlegislation.ca/en/consolidated-law/childrens-law-act-consolidation>
- ²⁷ Conroy, S., Nalunajainigut Kanatami, Ilagiiktunut Pimmarluktittinirnut Kanata iluani: Nalunajainirnut ilitturningit, 2019. (2021). Pihimayuq uumangga <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/85-002-x/2021001/article/00001/01-eng.htm>
- ²⁸ Hadjimatheou, K., Grace, J. (2020): "Qirnariktumik qakuqtauvlunilu kiuvikhangit haffumani qanuq unghahikhihianiaqqigut": piliihimat ihumaliuqtut malikhugit aimavingmi pimmarluktittijut takunnaqtut, Piliihimmiqiniq unalu Inungmiuniq. Pihimayuq uumangga https://shura.shu.ac.uk/26612/10/Grace_BlackWhiteAnswer%28VoR%29.pdf